

Høringsuttalelse om forslag til ny gravferdslov, 2010

Norsk forening for kirkegårdskultur (NFK) takker for muligheten til å gi en høringsuttalelse om forslaget til ny gravferdslov. I hovedsak mener foreningen at forslaget fremstår som formålstjenelig og godt tilpasset den sektoren den skal regulere.

Denne uttalelsen bygger dels på diskusjoner i NFKs styre, dels på Faglig råds¹ gjennomgang av forslaget og dels på innspill fra foreningens medlemmer. Ansvarlig for uttalen som helhet er NFKs styre.

Høringsuttalelsen vil følge oppbyggingen av høringsnotatet og relateres direkte til forslagene til enkeltledd og hele paragrafer om ikke annet er spesifisert.

Kapittel 4

4.1

Den som har forvaltningsansvaret for gravlegging i kommunen innbyr minst en gang i året de tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet, til et møte for å drøfte hvordan tros- og livssynssamfunnenes behov ved gravferd kan ivaretas.

NFK er positiv til slike forum, men har følgende merknader:

- Vi ser grunn til å peke på at slike mer eller mindre frittstående forum kan legge press på fellesrådenes saksbehandling og binde disse i gravferdspolitiske spørsmål hvor fellesrådet er ansvarlig myndighet. Det bør presiseres hvor omfattende arbeidet i forumet skal være og hvilken myndighet det eventuelt skal ha.
- Gravferdsbyråene bør ha en representant i slike forum. Det bør også kunne vurderes om eventuelt elderråd eller andre lokale interessenter kan få representasjon der det synes naturlig.
- NFK mener det i mange kommuner ikke vil være grunnlag for å opprette slike fora. I slike tilfeller bør det være muligheter for en løsning hvor regionale råd løser de samme oppgavene. Det er avgjørende at slike møtepunkter står i forhold til behov og oppgaver.

4.2

Grunnleggende bestemmelser

Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion og livssyn

Rimelig og nødvendig at det tas hensyn til individers religion og livssyn. Men dette må ikke komme på bekostning av en grunnleggende respekt og åpenhet. Grenseoppgangen mellom hva som er religion eller livssyn og hva som er betinget av kultur, tradisjon eller individuelle forestillinger og behov vil være vanskelig å trekke i mange sammenhenger. Loven bør derfor understreke den allmenne respekten hvor respekt for tros- og livssyn inngår som en naturlig del av en helhet.

¹ NFK er sekretariat for Faglig råd. Dette er et faglig forum for gravferdssektoren hvor fra arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner, byråbransje, steinindustri og kirkegårdsfaglig ekspertise er representert. Rådet har blant annet hatt fellesmøter med representanter fra departementet tidligere hvor revisjonsbehovene og utfordringene knyttet til gravferdslovgivningen ble diskutert.

4.3

Ved gravlegging i grav som er særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige (minoriteters) behov, dekkes kostnadene av kirkelig fellesråd i hjemkommunen når denne ikke selv har et slikt tilbud.

NFK mener at denne bestemmelse bør utvides til også å gjelde avdøde som ufrivillig blir plassert i annen kommune eller i en del av hjemkommunen som ikke søker til hjemplassens gravplass. Ideelt sett mener Norsk forening for kirkegårdskultur at det bør innføres et system tilsvarende det svenske, hvor hjemkommunen betaler grav for sine innbyggere, uavhengig om vedkommende gravlegges i bopelskommunen eller ikke.

NFK mener det er nødvendig å tilstrebe størst mulig grad av likebehandling og enhetlig avgiftsnivå ved gravlegging av avdøde med bopel i en annen kommune. Slik det er i dag varierer avgiftssatser og kriterier i uhensiktmessig stor grad. NFK imøteser arbeidet med en helhetlig gjennomgang av systemet for avgifter og annen brukerbetaling i forbindelse med gravferd, og mener at problemstillingene knyttet til gravlegging av avdøde i en annen kommune enn hjemkommunen bør utredes nærmere i den forbindelse.

4.4

Om kirkegård – betegnelse og beliggenhet.

NFK mener lovforslaget gir nødvendig fleksibilitet i forhold til å bevare etablerte navn på kirkegårder og gravlunder, samtidig som behovet for nøytrale betegnelser i den nye lovteksten ivaretas.

Videre vil vi understreke behovet for en tilstrekkelig overgangsperiode fra nåværende til nye bestemmelser. Dette for å få skiftet ut nødvendige skilt og annet materiell der det blir nødvendig.

4.5

Tros- og livssynssamfunnsom er virksomme på stedet skal gis anledning til å gjennomføre en seremoni når ny gravlund tas i bruk. En slik høytidelighet må ikke utformes eller gjennomføres slik at den forhåner eller på en krenkende eller sårende måte viser ringakt for de andre tros- eller livssynssamfunnene som gravlegger sine medlemmer på den samme gravlunden.

NFK mener i hovedsak at dette er et godt forslag, men har en merknad til formuleringen "seremoni". Dette kan lett forveksles med gravferdshandlinger, mens ord som innvielse eller vigsling i større grad forbindes med den type handlinger paragrafen skal regulere.

4.6

Frist for gravlegging

NFK mener kommunene bør pålegges å ha tilgjengelig kjøleromskapasitet og dermed gi alle mulighet til å operere med 14-dagers frist for gravlegging.

Vi ser imidlertid at dette er et spørsmål som vekker ulike reaksjoner blant våre medlemmer. 8-dagersregelen gir en ramme som er godt tilpasset verdier og tradisjoner knyttet til en tradisjonell kirkelig kistebegravelse. NFKs styre mener imidlertid at ivaretagelsen av slike verdier og tradisjoner i fremtiden må ivaretas innenfor tros- og livssynssamfunnenes egne ordninger knyttet til gravferd.

4.7

Askespredning

NFK ønsker en rendyrket ansvars- og arbeidsdeling mellom lokal forvaltning og nærmeste ankeinstans. Derfor ønsker vi at behandlingen av søknader om askespredning blir lagt til den lokale gravferdsmyndighet med fylkesmannen som ankeinstans. Slik vil også registerføring over hvem som har blitt spredt og hvor bli enklere å holde oversikt over.

4.8.2

Generelt mener NFK at bispedømmerådet bør skrives ut av gravferdsloven og at oppgaver og ansvar denne instansen ivaretar i dag overføres til fylkesmannen. Dette begrunnes med at bispedømmerådene er et organ som primært skal ivareta Den norske kirke som trossamfunn. Kirkegårdsforvaltningens forpliktelse ovenfor hele befolkningen gjør det etter vårt skjønn vanskelig å forsvare bispedømmerådenes nåværende rolle. Videre trekkes det frem at fylkesmannen i langt større grad enn bispedømmerådene innehar den nødvendige kompetanse til å godkjenne kirkegårdsanlegg, krematoriebygg mv. og ivareta en nødvendig nøytralitet i behandling av anker på enkeltvedtak.

5.2

Kremasjon

Fremtidige utfordringer som en følge av økning i antall dødsfall og hensynet til enkeltmenneskers forestillinger og behov tilsier at det er på høy tid med full likestilling mellom kistebegravelse og kremasjon. Dette vil etter NFKs skjønn først bli mulig dersom muligheten til å kreve kremasjonsavgift bortfaller. Videre ønsker vi å påpeke at dagens ordning diskriminerer grupperinger som velger kremasjon av religiøse årsaker. De har ikke innenfor dagens ordning mulighet til å velge en gratis gravferdsform og påføres en ekstrakostnad som følge av religiøs overbevisning. Det samme vil påregnelig gjelde en del individer med en mer privatreligiøs overbevisning hvor kremasjon fremstår som den rette gravferdsform.

NFK mener det er en svakhet at gravferdsloven i dag ikke fastsetter hvem som skal ha ansvar for at et krematorietilbud etableres. NFK foreslår at fylkesmannen gis ansvar for å påse at det innenfor fylket finnes et sakssvarende tilbud. Dersom ikke det eksisterer et slikt tilbud bør fylkesmannen kunne pålegge kommunene å samarbeide om bygg og drift av krematorier.

Øvrige spørsmål

Deling av aske

Spørsmålet om det i fremtiden skal bli gitt adgang til å fordele aske fra kremering på flere urner er oppe til debatt, selv om dette spørsmålet ikke drøftes i høringsdokumentet. Dette er en problemstilling som helt klart fremstår som kontroversiell for mange, også blant NFKs medlemmer. Motforestillingene til en liberalisering finner både etiske og praktiske begrunnelser. Samtidig ser vi at en lovendring motivert av behovet for tilpassninger til minoriteters ønsker og behov også må ta på alvor at folks tanker om verdighet og respekt knyttet til behandlingen av asken vil kunne variere i stor grad og ha ulike begrunnelser. NFK ønsker derfor at denne problemstillingen blir utredet nærmere

både ut fra praktiske og etiske perspektiver.

Krigsgraver

NFK vil understreke at stell og ivaretagelse av krigsgraver er en ressurskrevende samfunnsoppgave. Uavhengig av organisering og ansvarsfordeling er det avgjørende at denne virksomheten sikres tilstrekkelige midler og budsjettmessig forutsigelighet.

Eierforhold og forvaltningsansvar

For NFK er det viktig å sikre nøytralitet og profesjonalitet i forvaltningen. Den foreslåtte finansieringsmodellen hvor fellesrådet mottar en egen tildeling til kirkegårdsdrift vil kunne bidra til å hindre at gravferdsforvaltning settes opp mot virksomhet knyttet til fellesrådets oppgaver. Dette vil også kunne bidra en bevisstgjøring om de to ulike rollene fellesrådet har. Videre vil en godt regulert ordning med tverr-religiøse råd og forum sikre et godt samarbeid mellom forvaltning og ulike brukergrupper. Til sammen vil dette styrke fellesrådenes mulighet til å ivareta sin oppgave som gravferdsforvaltning for hele befolkningen, også i fremtiden.

NFK ser imidlertid prinsipielle problemer med at soknet som grunnenhet i trossamfunnet Den norske kirke skal stå som eier av kirkegårder og gravlunder. Her bør det utredes om ikke den lokale gravferdsmyndigheten bør stå som eier. Dette for å sikre at et trossamfunn ikke får fortrinn fremfor andre. En slik overdragelse synes naturlig også fordi menighetsmøtets ansvar og oppgaver nå er foreslått skrevet ut av loven.